

॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ अन्योऽप्यपुरुषावागिति शेषः ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ प्रायणांते आयुष्यकर्मणो वसाने ॥ ४५ ॥ सर्वे इति देवा इन्द्रियाणि प्राणिभिः जीवैः सह गत्वा तत्रैव परलोके वृत्तावृत्तवन्तः पुनर्भूत्वा सन्निवृत्ता भवन्ति मर्त्यभावात् एव देवा इन्द्रादयः मर्त्यवदेव गत्वा वृत्ता भवन्ति ननु निवृत्ता भवंति मर्त्यभावाय कर्मदेवा एव निवर्तन्ति न त्वाजान देवास्तेषां क्रममुक्तिर्योग्यत्वादिति यथा त्वमे नसामुक्ता विरजाः ख्यातिमेष्यसि ॥ सैवमुक्ता महाराज कृतां जलिरिदं विभुं ॥ ३६ ॥ पुनरेवा ब्रवीद्वाक्यं प्रसाद्य शिरसा तदा ॥ यद्येवमेतत्कर्तव्यं मया न स्याद्विना प्रभो ॥ ३७ ॥ तवाज्ञा मूर्ध्नि मे न्यस्ता यत्ते वक्ष्यामि तच्छृणु ॥ लोभः क्रोधोऽभ्यसूयेष्याद्रोहो मोहश्च देहिनां ॥ ३८ ॥ अहोऽन्योन्यपुरुषादेर्हंभिर्धुः पृथग्विधाः ॥ ब्रह्मोवाच तथा भविष्यते मृत्योसाधुसंहरभोः प्रजाः ॥ अधर्मस्तेन भविताना पथ्यास्याम्यहं शुभे ॥ ३९ ॥ यान्यश्रु बिदूनि करेम मासं स्ते व्याधयः प्राणिनामात्मजाताः ॥ ते मारयिष्यन्ति न राग्नाः सुन्नाधर्मस्ते भवितामास्मभैषीः ॥ ४० ॥ नाधर्मस्ते भविता प्राणिनां वै त्ववै धर्मस्त्वंहि धर्मस्य चेशा ॥ धर्म्याभूत्वा धर्मनित्या धरित्री तस्मात्प्राणां सर्वथेमान्नि यच्छ ॥ ४१ ॥ सर्वेषां वै प्राणिनां कामरोषौ संत्यज्य त्वं संहरस्व हे जीवान् ॥ एवं धर्मस्त्वां भविष्यत्यनंतो मिथ्या वृत्तामा रयिष्यत्यधर्मः ॥ ४२ ॥ तेनात्मानं पावय स्वात्मना त्वं पापेत्मानं मज्जयिष्यत्यसत्यात् ॥ तस्मात्कामं रोषमप्यागतं त्वं संत्यज्यातः संहरस्वेति जीवान् ॥ ४३ ॥ नारद उवाच सा वै भीता मृत्युसंज्ञोपदेशाच्छापाद्भीता बाढमित्यब्रवीत् ॥ सा च प्राणं प्राणिनां मंतकाले कामक्रोधौ त्यज्य हरत्यसक्ता ॥ ४४ ॥ मृत्युस्त्वेषां व्याधयस्तत्प्रसूता व्याधीरो गोरुज्यते येन जंतुः ॥ सर्वेषां च प्राणिनां प्रायणांते तस्माच्छोकं मा कृथानि फलं त्वं ॥ ४५ ॥ सर्वे देवाः प्राणिभिः प्रायणांते गत्वा वृत्ताः सन्निवृत्तास्तथैव ॥ एवं सर्वे प्राणिनस्तत्र गत्वा वृत्ता देवा मर्त्यवद्राजसिंह ॥ ४६ ॥ वायुर्भीमो भीमनादो महौजा भेत्ता देहाः प्राणिनां सर्वगोऽसौ ॥ नोवा वृत्तिर्नैव वृत्तिकदाचित्प्राप्नोत्यग्नो न तं तेजो विशिष्टः ॥ ४७ ॥ सर्वदेवामर्त्यसंज्ञा विशिष्टास्तस्मात्पुत्रं मा शुचो राजा सिंह ॥ स्वर्गप्राप्तो मोदते ते तनूजो नित्यं रम्यान्वीरलोका नवाप्य ॥ ४८ ॥ त्यक्त्वा दुःखं संगतः पुण्यकृद्भिरेषा मृत्युर्देवदिष्टा प्रजानां ॥ प्राप्ते काले संहरंती यथा वत्सवं कृता प्राणहरा प्रजानां ॥ ४९ ॥

भावः ॥ ४६ ॥ प्राणवायोरेव गत्या गती तदुपहिते प्राणिनि उपचर्यन्ते ननु प्राणेभ्यो निष्कृष्टस्य तस्य ते स्त इत्याह वायुरिति प्राणिनश्चेतनस्य देहानेव भिन्नचित्तं तु तं यतोऽसौ सर्वगः अतएवावृत्त्यादिरहितश्चेति भावः ॥ ४७ ॥ सर्वदेवा इति मर्त्यत्वं मरणधर्मत्वं ब्रह्मादीनामपि स्वाभाविकमस्सतोऽनर्थकः शोक इत्यर्थः ॥ ४८ ॥ स्वयमेव स्वस्य मृत्युः अथापि जनानां प्राणहरा मृत्युर्जनादन्येति कल्पना कृता अनभिज्ञैरिति शेषः ॥ ४९ ॥